

CYNLLUNIAU MARCIO TAG

HAF 2019

SAFON UWCH

CYMRAEG: IAITH GYNTAF - UNED 6

1000N60-1

RHAGARWEINIAD

Defnyddiwyd y cynllun marcio hwn gan CBAC ar gyfer arholiad 2019. Penderfynwyd arno'n derfynol yn dilyn trafodaeth fanwl mewn cynadleddau arholwyr gan yr holl arholwyr oedd yn ymwneud â'r asesiad. Cynhaliwyd y gynhadledd yn fuan ar ôl sefyll y papur fel y gellid cyfeirio at yr amrediad llawn o ymatebion ymgeiswyr, gyda sgriptiau wedi'u llungopïo yn sail i'r drafodaeth. Amcan y gynhadledd oedd sicrhau bod y cynllun marcio wedi'i ddehongli a'i gymhwyso yn yr un modd gan yr holl arholwyr.

Gobeithir y bydd y wybodaeth hon o gymorth i ganolfannau ond cydnabyddir ar yr un pryd y gallai fod gan athrawon safbwyntiau gwahanol ynglŷn â manylion neu ddehongli gan nad ydynt wedi bod yn rhan o'r gynhadledd farcio.

Mae'n flin gan CBAC ond nid oes modd iddo ymgymryd ag unrhyw drafodaeth na gohebiaeth am y cynllun marcio hwn.

Adran A

1.

[40]

- Dynes yn disgwyl am fws yn nhref Caer-coll ar fore Mawrth oer a glawog o fis Tachwedd ac yn teithio i Abermandraw. Defnyddir y **3ydd person** i gyfleu ei phrofiadau a'i theimladau.
- Manylder yr awdur wrth bortreadu cymeriad Marian: ei llysenw ar lafar gwlad yw *'Marsipan'*, dengys felly fod ei gwreiddiau'n ddwfn yn yr ardal, yn ei chwedegau cynnar ac yn byw mewn tŷ cyngor; deuoliaeth ei chymeriad *'y teip y byddai rhywun yn ei thrustio hefo bywyd plentyn bach, ond byth rownd potel jin mewn cegin gefn;'* ei hedrychiad: gwisgo *'côt ffyr fryniog'*, bŵts, handbag lledr gwyn ac yn smocio'n drwm *'ac roedd o'n dweud ar fagiau'i chroen ac yng nghrygni'i llais.'*
- **Deialog dafodieithol** gref wrth iddi geisio cynnal sgwrs gyda dieithryn ond does gan y dieithryn ddim i'w ddweud wrthi. Cyfleir ei osgo a'i ystum wrth ymateb, *'rowlio'i lygaid wnaeth y dyn diarth, a gwenu gwên oedd hanner ffordd rhwng ymddiheuriad a thosturi.'* Deallwn yn ddiweddarach nad yw'n siarad Cymraeg.
- Gellir awgrymu bod ymdrech Marian i gynnal sgwrs nid yn unig yn awgrym o ryw ddieithrwch cymdeithasol ond hefyd yn dwysáu tristwch ei chymeriad: *'Ti'n mynd yn bell del?' holodd hi mewn un ymgais olaf i weld oedd gan hwn lais.'* Trwy ddefnyddio **iaith lafar gyhyrog** fe ddown yn ymwybodol o leoliad y darn. **Ymadroddion Cymraeg:** *'fferru'n gorn,' 'myn coblyn i,' neno'r tad'; geirfa dafodieithol gref: 'stwmps ei ffags,' 'myn uffarn i,' 'del'.*
- Ceir cyfeiriadau mynych at y **glaw** sy'n ennyn ein sylw - hyn oll yn **cyferbynnu** gyda'r traeth ar lannau'r Iwerydd. *'wrth i biglaw Tachwedd dasgu o'r lôn...'* *'dŵr budur y tarmac yn gawod ar ei sgerf,' 'glaw yn dal i ffustio'r to,' 'a'r glaw fel dagrau ar y ffenest,' 'a'r glaw yn dal i bwnio'r ffenest'.*
- **Sylwebaeth gymdeithasol grafog, ffraeth a chynnil** e.e. wrth sôn am fsysys Abermandraw *'byth yn brydlon, yn union fel na fydd llif afon Braw byth yn hwyr.'*
- Darlun o Gaer-coll - gellir tybio bod yr awdur yn awgrymu bod y lle yn dechrau mynd â'i ben iddo wrth sôn am yr arhosfan fws ar briffordd *'ac arni fawr fwy na siopau'n gwerthu kebabs, alcohol ac e-sigaréts a'r glaw'n pledu'r haearn gwyrdd oedd i fod i'w cysgodi a hwnnw'n dyllau ac yn rhwd i gyd';* yn yr un modd disgrifiad o gyrion y dref: *'cysgodion llwyd y canolfannau manwerthu yn llenwi'r ffenestri cymylog: yr archfarchnadoedd a'r warysau DIY, y maci-dis a'r drive throughs.'* Dyma eto gyfleu bywyd y byd modern a natur cymdeithas. Gellir awgrymu bod yr awdur yn dweud rhywbeth am yr oes yr ydym yn byw ynddi a'r **ansoddair** *'llwyd'* yn cyfleu tybed nad oes rhywbeth truenus o unig am y llefydd hyn ar yr ymylon sy'n atgyfnerthu rhyw ddieithrwch cymdeithasol?

- **Brawddeg crefftus:** gwelir effeithiolrwydd a chynildeb y **frawddeg fer**, '*A hynny, o bosib, y tro ynys-ddedwyddaf, olaf un.*' sy'n awgrym o'i ffawd efallai ac yn dilyn brawddeg hirfaith yn llawn **cysyllteiriau a berfenwau**. Dyma gyfleu awyrgylch arbennig gyda'r **cyflythrennu a'r odl fewnol** '*traffig yn un pandemoniwm o deiars a weipars a dŵr,*' yn **cyferbynnu'n** bwrpasol â hiraeth Marian am draeth glannau'r lwerydd gaiff ei ddwysáu â'r **gyffelybiaeth** wreiddiol '*mor bell yn ôl ag oes y punt-am-baced-o-ffags.*'
- Chwarae ar yr **enw priod** '*Ynys Ddedwydd*' gan ddefnyddio **gradd eithaf yr ansoddair** dedwydd i greu effaith; '*A hynny, o bosib, y tro ynys-ddedwyddaf, olaf un.*'
- Marian ar bigau'r drain oherwydd nad yw'r bws wedi cyrraedd ac yn cymryd sigarét arall i dawelu'r nerfau cyn dechrau **rhestru'r** bwyd ar gyfer y te angladd.
- Amlygir **unigrwydd** cymeriad Marian ac er nad oedd yn adnabod y dieithryn, pan adawodd y bws dechreuodd deimlo'n unig ac emosiynol; '*A meddyliau unig ac emosiynol fel hyn roedd hi'n eu meddwl...*'
- Ceir darlun real, digon digalon yn y bys, y **synhwyrâu'n** fyw a'r dafnau glaw eto'n llinyn cysylltiol. Defnyddir **ansoddeiriau negyddol** i gyfleu'r awyrgylch '*cerbydau llaith*', *Mawrth hyl*'; *weipars cwynfanllyd yn cadw swm*'. **Ailadroddir** unwaith eto y gair 'cysgodion' i ddisgrifio '*cysgodion coed*' fel y '*cysgodion llwyd*' yn gynharach a'r 'cysgod' sydd hefyd wedi ei ddarganfod ar ysgyfaint Marian fel petai'r cyfan yn darogan gwae. Defnyddir **onomatopeia** wrth ddisgrifio synnau'r bws '*a weipars y bws yn nadu*'; **cyffelybiaeth** '*glaw fel dagrau*' i gyfleu tristwch Marian a'r **cysyllteiriau** '*a*' ac '*a'r*' yn cyfleu'r undonedd bwriadol o ran rhythmau'r brawddegau. Try'r olygfa drwy ffenestr y bws yn adlewyrchiad o deimladau Marian am y byd a gorfennir y paragraff gyda chwestiwn gan ddefnyddio **cyflythrennu** i bwysleisio: '*onid oedd yna rywbeth am y byd, ... oedd yn hollol dorcalonius a di-ddallt o drist?*'
- **Cynildeb awgrymog** o ran y dweud sy'n adlewyrchu cyflwr meddwl y cymeriad: '*Daeth Marsipan Morris i'r casgliad bod.*' Mae'r cymeriad fel petai'n athronyddu am yr oes yr ydym yn byw ynddi.
- Sonnir am ei salwch sydd efallai'n awgrymu rhyw elfen drasig i'w chymeriad hithau hefyd. Yn flaenorol wrth hiraethu am ei gwyliau nodir, '*A hynny, o bosibl, y tro ynys-ddedwyddaf, olaf un.*' Ond brwydro ymlaen er gwaethaf ei phroblemau y mae Marian a cheisio anghofio am ei gofid personol gan feddwl am y te angladd a'r bwffe sydd i'w baratoi ac i gyrraedd y Windsor Hotel erbyn un o'r gloch. **Rhestrir** yr hyn sydd angen ei wneud '*coctel sosejes a sosej rôls yn syth i'r popty, cyn ffonio tacsî i fynd â phopeth draw i'r Windsor Hotel erbyn un.*'
- O gofio am ei salwch, gellir ystyried bod peth **eironi** wrth gyfeirio at y te angladd a gorchwyl Marian yn paratoi'r bwyd, fel petai'n awgrymu byrhoedledd ei bywyd hithau.
- **Undod:** ceir undod effeithiol i'r darn wrth gyfeirio at afon Braw '*honno'n edrych yn fygythiol yn nhywyllwch llwyd y bore.*' Mae'r **ansoddeiriau** '*bygythiol*' a '*llwyd*' yn creu rhyw elfen sinistir. Ceir **amwysedd** bwriadol yn y frawddeg glo all fod yn symbol o'i thynged hithau o gofio iddi gyfleu'n gynharach bod y '*tŷ cyngor yna wedi dechrau'i dychryn hi'n ddiweddar.*' '*Crynodd Marsipan wrth weld y coed yn y pellter, y glannau'n adrodd eu stori'u hunain.*'

Synoptig

Gellir cydio mewn agweddau o ran themâu megis:

- Unigrwydd
- Ffawd bywyd
- Byrhoedledd a breuder bywyd
- Marwolaeth – angladd
- Dirywiad cymdeithas
- Caredigrwydd

AA2	AA2 - ystod y marciau (20)	AA3	AA3 - ystod y marciau (20)
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi ffeithiau cymhleth a pherthnasol, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n strwythuredig • arddangos dealltwriaeth gadarn a threiddgar o'r cysyniadau • dadansoddi a dehongli'n dreiddgar • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus a chydlynol • cyflwyno tystiolaeth drwy gyfeirio at rannau penodol o'r testun a defnyddio dyfyniadau'n effeithiol • dadansoddi arddull a ffurf/mesur yn dreiddgar • defnyddio termau gwerthfawrogi llenyddiaeth yn ddeallus • croesgyfeirio'n ddeallus rhwng amrywiol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu a thechnegau arddull 	<p align="center">16–20</p> <p align="center"><i>(Synoptig 5)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn rymus, yn glir a chroyw • rhoi sylw manwl i gywair, ffurf a chynulleidfa drwy amrywio'r arddull yn sensitif • saernïo'r gwaith yn fwriadus er mwyn cyfleu cymhlethdod ac amlochredd y pwnc • arddangos cyfoeth o adnoddau iaith • meistrolaeth drylwyr ar ramadeg a chystrawen 	<p align="center">16-20</p>
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi ffeithiau perthnasol yn effeithiol, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n gydlynol • arddangos dealltwriaeth sicr o'r cysyniadau • dadansoddi a dehongli'n dda • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus • cyfeirio at rannau perthnasol o'r testun a defnyddio dyfyniadau yn addas a phwrpasol • dadansoddi arddull a ffurf/mesur yn addas a phwrpasol • defnyddio termau gwerthfawrogi llenyddiaeth yn effeithiol • croesgyfeirio effeithiol rhwng amrywiol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu a thechnegau arddull 	<p align="center">13–15</p> <p align="center"><i>(Synoptig 4)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn glir a chroyw • rhoi sylw manwl i gywair, ffurf a chynulleidfa drwy amrywio'r arddull • saernïo'r gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu cymhlethdod y pwnc • arddangos adnoddau iaith da • arddangos gafael sicr a chywir ar ramadeg a chystrawen 	<p align="center">13-15</p>
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi'r ffeithiau perthnasol yn effeithiol a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth dda o'r cysyniadau • dadansoddi ac ymresymu'n foddhaol • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau'n drefnus • cyfeirio weithiau at rannau perthnasol o'r testun a defnyddio dyfyniadau addas • dadansoddi arddull a ffurf/mesur yn foddhaol • defnyddio termau gwerthfawrogi llenyddiaeth yn gyson • croesgyfeirio'n synhwyrol rhwng gwahanol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu a rhai technegau arddull 	<p align="center">10–12</p> <p align="center"><i>(Synoptig 3)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mynegi syniadau a dadleuon lled gymhleth yn glir • rhoi sylw boddhaol i gywair, ffurf a chynulleidfa drwy amrywio'r arddull • cynllunio'r gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu gwahanol agweddau ar y pwnc • arddangos amrywiaeth o adnoddau iaith • gafael gadarn ar ramadeg a chystrawen 	<p align="center">10-12</p>

AA2	AA2 - ystod y marciau (20)	AA3	AA3 - ystod y marciau (20)
<ul style="list-style-type: none"> • crynhoi rhai ffeithiau perthnasol a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth foddhaol o'r cysyniadau • dadansoddi ac ymresymu'n lled foddhaol • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau • defnyddio ambell gyfeiriad penodol at y testun a defnyddio rhai dyfyniadau addas • trafod agweddau ar arddull a ffurf/mesur • defnyddio rhai termau gwerthfawrogi llenyddiaeth • ychydig o groesgyfeirio rhwng gwahanol destunau wrth ymdrin â gwahanol agweddau ar y thema/themâu ac ambell dechneg arddull 	<p align="center">7–9 <i>(Synoptig 2)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • defnyddio iaith yn briodol i fynegi syniadau a dadleuon • dangos ymwybyddiaeth o drefn, dilyniant a chywair wrth gyflwyno gwaith • arddangos peth amrywiaeth o ran adnoddau iaith • arddangos gafael foddhaol ar ramadeg a chystrawen 	<p align="center">7-9</p>
<ul style="list-style-type: none"> • cyflwyno rhai ffeithiau perthnasol • arddangos dealltwriaeth o ambell gysyniad • ymresymu a chyfeirio at rai elfennau penodol • datblygu ac ehangu ar rai syniadau • defnyddio ambell gyfeiriad penodol at y testun ac ambell ddyfyniad • trafod rhai agweddau ar arddull a ffurf/mesur • defnyddio ambell derm gwerthfawrogi llenyddiaeth • creu ambell gymhariaeth rhwng gwahanol destunau 	<p align="center">4–6 <i>(Synoptig 1)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • defnyddio iaith i fynegi syniadau a dadleuon uniongyrchol yn glir ac yn effeithiol • dangos peth ymwybyddiaeth o drefn, dilyniant a chywair wrth gyflwyno gwaith • defnyddio ystod o eirfa a phatrymau addas • arddangos gafael resymol ar ramadeg a chystrawen 	<p align="center">4-6</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig. 	<p align="center">0–3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig. 	<p align="center">0-3</p>

***Wrth ddyfarnu marciau i AA3 sylwer bod angen ystyried y ddau/tri phwynt bwled cyntaf yn ogystal â'r ddau bwynt bwled olaf. Rhaid i'r marc iaith fod o fewn un band marcio (yn uwch neu'n is) i'r marc cynnwys.**

Adran B

2. Y Gymraeg mewn Cyd-destun

[40]

AA3 - ysgrifennu	AA3 - ystod marciau
<ul style="list-style-type: none"> • ysgrifennu'n gryno gan ddewis a dethol syniadau perthnasol a phriodol yn feistrolgar • saernio'r gwaith yn fwriadus gan sicrhau undod i'r gwaith • defnyddio'r cywair priodol yn hyderus i'r pwrpas / cynulleidfa • defnydd hyderus o hanfodion y ffurf • arddangos cyfoeth o adnoddau iaith • meistrolaeth drylwyr ar ramadeg a chystrawen 	32-40
<ul style="list-style-type: none"> • ymdrech dda i ysgrifennu'n gryno gan ddangos gafael sicr ar ddewis a dethol syniadau perthnasol a phriodol • saernio'r gwaith yn ofalus gan sicrhau undod i'r gwaith • defnyddio'r cywair yn briodol a chyson i'r pwrpas / cynulleidfa • defnydd priodol o hanfodion y ffurf • arddangos adnoddau iaith da • arddangos gafael sicr a chywir ar ramadeg a chystrawen 	26-31
<ul style="list-style-type: none"> • ymdrechu i ysgrifennu'n gryno gan lwyddo i ddewis a dethol syniadau perthnasol yn eithaf da • cynllunio'r gwaith yn ofalus er mwyn ceisio sicrhau undod i'r gwaith • defnyddio cywair yn briodol ac addas ar y cyfan i'r pwrpas / cynulleidfa • defnydd priodol ar y cyfan o hanfodion y ffurf • arddangos amrywiaeth o adnoddau iaith • gafael gadarn ar ramadeg a chystrawen 	20-25
<ul style="list-style-type: none"> • llwyddo i ddewis a dethol syniadau perthnasol ar y cyfan • cynllunio'r gwaith yn lled ofalus • rhoi peth sylw i gywair priodol ac addas i bwrpas / cynulleidfa • rhoi peth sylw i hanfodion y ffurf • arddangos peth amrywiaeth o adnoddau iaith • arddangos gafael foddhaol ar ramadeg a chystrawen 	14-19
<ul style="list-style-type: none"> • ymdrechu i ddewis a dethol syniadau perthnasol • dangos ymwybyddiaeth o drefn a dilyniant wrth gyflwyno'r gwaith • dangos ymwybyddiaeth o gywair addas i bwrpas / cynulleidfa • dangos ymwybyddiaeth o hanfodion y ffurf • defnyddio ystod o eirfa a phatrymau addas • arddangos gafael resymol ar ramadeg a chystrawen 	8-13
<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai o nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig. 	0-7